

LXIX.

Yderligere Betænkning,

afgivet

af Folkethingets Udvalg i Sagen om Afhændelse af det under Lehu o g
Stamhuse m. m. hørende Bøndergods.

(Afgivet den 20de Marts 1854.)

Rigsdagsmanden for Ringkjøbing Amts 3die Valgkreds har tilfattet Udvalget Gjenpart af et i Mæret 1851 fra Fæsterne under Afsunggaard indgivet Andragende, og har han derved attraaet at henlede Opmærksomheden paa dette Gods, hvor endeel Fæstere befinde sig i mislige Forhold.

Af de ved Udvalget fra Justits- og Indenrigsministeriet indhentede Oplysninger fremgaaer det, at Afsunggaard med Gods blev oprettet til Stamhuus ifølge Stamhuusbrev af 30te December 1767, udstedt af Constitorialraad Thomas Just Jermiin.

I dette Stamhuusbrevs 4de Post Nr. 4 — der er aftrykt som Bilag A — findes Bestemmelser, som tillægge Fæsternes Afkom en vis Adkomst til Fæstet, men iøvrigt give Anledning til flere ikke lidet tvivlsomme Spørgsmaal.

Efter en af Godsforvalter Lyby under 23de August 1851 afgiven Erklæring indeholde imidlertid alle af Constitorialraad Jermiin i hans taaarige Besiddelsestid efter Stamhuusbrevets Udsærdigelse udstedte Fæstebreve aldeles Intet om, at Fæsterne have nogen Arveret, men lyde blot paa Livstid. Først i Mæret 1797 skulle Arvesæstebreve være udstedte, af den daværende Bestidder, Kammerjunker J. Jermiin, med hvis Haandskrift Hayes en Beretning, som ommelder, at der „af Arvesæstere Hayes 12 Gaardmand og 5 à 6 Huse“, men at „flere have ikke dertil vilst Attraa, og nu finder Gieren det for sig eiheller fordeeltigt“. For Tiden findes der paa Godset 22 Arvesæstegaarde, med Hartkorn 96½ Tdr., og 74 Fæstegaarde, med Hartkorn 376

Tdr. Da Arvesæsteforholdet, saaledes som det endnu forekommer paa Godset, synes at slutte sig til Bestemmelserne i Stamhuusbrevet, aftrykkes som Bilag B. Gjenpart af et i 1848 udstedt Arvesæstebrev.

Skjøndt saaledes de Goder, som Stamhusets Dretter havde tiltænkt Bønderne, kun ere komne et indskrænket Antal, af disse tilbedste, er det dog ikke givet, at de nærværende Fæstere ere berøvede den Adkomst, til at beholde Gaardene i deres Slægt, som den under Bilag A aftrykte Post i Stamhuusbrevet hjemler. Det sees nemlig vel, at Cancelliet i Skrivelse af 7 April 1846 har udtalt, at Stamhuusbrevet ikke skjønes at give Fæsternes Børn Ret til at fordrø Fæste paa Forældrenes Gaarde netop paa de samme Bilskaar, paa hvilke Forældrene have haft dem, men vel paa billige Bilskaar, hvorved saavel Gaardens Beskaffenhed som Egnens Skif og Brug kunne komme i Betragtning, og at Collegiet derfor i det paagældende Tilfælde, bifaldt, at Gaarden Ksærgaards Bortfæstning maatte stilles til offentlig Auction, dog saaledes at den forrige Fæsters Søn N. Christensen skulde have Adgang til at overtage den for 200 Rd. lavere Indfæstning end Auctionsbudet. Men ligesom Collegiets Besøielse til endelig at afgjøre den saaledes reiste Paastand, vistnok kan beskrives, saaledes har ogsaa den nærværende Justitsminister i Skrivelse af 3die Juli 1853, udtalt sig for, at Gaarden Billelose, paa hvilken Stamhuusbefloderen snittede sin Søn Immanuel tilfugt Fæste, ved indtrædende Fæsteledig